

LESSEN UIT E-WAVES VERHAAL

Omega Pharma stopt de verkoop van de E-Waves Phone Chip, de chip die schadelijke gsm-straling zou tegenhouden. Wat hebben we uit deze affaire geleerd? Dat onderwijs, wetenschap en media een belangrijke rol kunnen spelen, vinden **KIM GEYBELS** en **PETER DEDECKER**. 'Maar de wetenschapper wordt daar soms onvoldoende voor beloond.' **JAN ALLEIN** van Beperk de Straling betreurt dan weer dat de chip gebruikt wordt om de hele stralingsproblematiek af te doen als onzin.

ONDERSTEUN DE WETENSCHAPPER

Hoewel de ballon van de E-Waves Phone Chip door gereputeerde Vlaamse wetenschappers doorgeprikt is en Omega Pharma de verkoop stopt, zijn er toch vele duizenden mensen in verleiding gebracht om het stukje plastic te kopen. Omega Pharma had een lot van 30.000 exemplaren op de markt gebracht. Het lijkt ons dan ook bijzonder nuttig om even stil te staan bij de vraag waarom zoveel mensen zich in de luren willen laten leggen en wat onze maatschappij kan en moet ondernemen om de bevolking weerbaarder te maken tegen dergelijke vormen van grootschalige oplichting. Velen kijken in de eerste plaats naar ons onderwijs. Terecht. Het moge duidelijk zijn dat de ontwikkeling van een basis aan wetenschappelijk inzicht en ervaring met een wetenschappelijke, kritische benadering van problemen een belangrijke doelstelling moet zijn van elke opleiding. Dat hoeft overigens niet ingewikkeld te zijn. Kennis van enkele elementaire fysische wetten zou mensen toelaten de eerste vraagtekens te plaatsen bij de bekendmaking van het chipverhaal en een en ander na te kijken. Uiteraard kan het onderwijs niet alles behandelen en komt het alvast te laat voor de vele mensen die de schoolbanken al verlaten hebben.

Voor die mensen moeten we onze toevlucht zoeken bij een tweede speler: de media. Die bezitten de macht om zaken te maken of te kraken. De kritische zin die het onderwijs moet aankweken bij mensen wordt in kwalitatieve journalistiek doorgetrokken. Bedenkingen en kritische analyses bij de lancering van een nieuw product, zeker een met een geurtje aan, horen thuis in het mainstream nieuws en worden beter niet doorgeschoven naar afzonderlijke artikels of magazines voor de meerwaardezoeker. Niet alleen in de kwaliteitsmedia, maar ook en vooral in de populaire pers dient de kritische houding vanzelfsprekend te zijn en dienen de nodige opmerkingen en wetenschappelijke argumenten aangebracht te worden. Het is immers in de groep die zich beperkt tot de

populaire pers en weinig boodschap heeft aan diepgaandere analyses, waarop verkopers van dergelijke waardelose producten zich in de eerste plaats richten. De derde speler wordt gevormd door de gemeenschap van wetenschappers en hun omkadering. Het huidige financieringsdecreet voor het hoger onderwijs is gebaseerd op het aantal (geslaagde) studenten en vooral op het aantal publicaties in internationale vakliteratuur. De return van het wetenschappelijk onderzoek is echter ook van belang in het maatschappelijk debat. Popularisering van wetenschap en deelname van wetenschappers als experts in het maatschappelijk debat wordt onvoldoende (financieel) beloond door de overheid.

Wetenschappers (en instellingen) moeten financieel beloond worden als ze bijdragen aan het (lokale) publiek debat, niet alleen in kwaliteitspers maar vooral in de populaire pers. Ook bijvoorbeeld als zij gevraagd worden op te treden als expert in bijvoorbeeld een informatievergadering van een buurtcomité tegen de komst van een nieuwe gsm-mast. Wetenschappers moeten de kans krijgen hier tijd voor te maken, zonder dat dit de instelling financieel benadeelt doordat er minder tijd overblijft voor publicaties in internationale vakliteratuur. Ook die bijdragen moeten gewaardeerd worden.

En *last but not least*: als Jan met de Pet zijn (al dan niet zwart) geld kwijtspeelt aan een Nigeriaan of Kameroener met mooie praatjes, schiet ons justitieapparaat onmiddellijk in actie. Terecht. Is het feit dat het hier om een groot Belgisch bedrijf gaat dat de mensen in deze koopkrachtijden 'slechts' 40 euro afhandig wilde maken met hun mooie praatjes geen reden om hetzelfde te doen?

© blg

Kim Geybels is arts en lid van Skepp.
Peter Dedecker is ingenieur verbonden aan Hogeschool Gent en UGent.

LAAT DE RATIONELE DISCUSSIE DOORGAAN

De Standaard maakte vorige week terecht brandhout van de E-Waves Phone Chip van Omega Pharma. Wij onderschrijven de analyse dat deze chip en gelijkaardige prullaria ('ontstoorders') absoluut geen bescherming bieden en dat hun werkingsmechanisme enkel onderbouwd wordt door een pseudo-wetenschappelijke uitleg. In verschillende opiniestukken worden burgers terecht aangemoedigd hun geld hier niet aan te verspillen.

Beperk de Straling betreurt echter dat deze chip gebruikt wordt om meteen de hele stralingsproblematiek af te doen als onzin. Hiervoor blijkt men zich te baseren op twee grote uitgangspunten of argumenten: enerzijds de stellingen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO), anderzijds de psycho-sociologische theorie van Frank Furedi over de 'cultuur van de angst'. Wat betreft de WGO gaat het om een puur autoriteitargument: 'De WGO zegt dat er weinig aan de hand is, dus dat zal dan wel zo zijn'. Maar is dat wel zo? Een studie gepubliceerd in het gezaghebbende medische tijdschrift *The Lancet* vorig jaar concludeert dat de WGO niet (meer) zo onafhankelijk is als vaak aangenomen wordt. Bovendien kaartte deze studie ook het gebrek aan transparantie aan en het feit dat de WGO 'refuses to put science first'. Voorts is ook aan het licht gekomen dat het de activiteiten van de WGO rond straling — het zogenaamde 'EMF-project' — jarenlang mee gefinancierd werden door telecombedrijven en gsm-fabrikanten, wat de objectiviteit ernstig in het gedrang brengt. Onder andere onderzoeksjournalist David LeLoup heeft duidelijk gedocumenteerd hoe deze financiële relaties en de belangenvermenging van de hoofdverantwoordelijke voor het EMF-project, Mike Repacholi, hebben geleid tot het negeren van wetenschappelijke bevindingen en stellingnamen die bekritiseerd worden door wetenschappers werkzaam in het veld. Wat betreft de theorie over de zogenaamde 'cultuur van de angst' is het bedenkelijk dat wetenschappers zoals Luc Bonneux (*DS 11 december*) hun mening over za-

ken zoals elektromagnetische straling baseren op psychosociologische bespiegelingen, eerder dan op de exact wetenschappelijke studies over het onderwerp zelf. Of het nu gaat over de klimaatsveranderingen, dioxines, fijn stof of straling, Luc Bonneux tapt steevast uit hetzelfde 'cultuur van de angst'-vaatje. Dat bespaart hem ongetwijfeld de moeite om zich telkens te hoeven verdiepen in het onderwerp in kwestie — zoals je dat van een wetenschapper zou mogen verwachten —, maar het leidt jammer genoeg tot ongenueanceerde, groteske en gewoonweg foutieve uitspraken die onmogelijk kunnen worden gedaan door iemand met kennis van zaken.

Kort samengevat zouden wij willen oproepen om de discussie te voeren op basis van de wetenschappelijke studies zelf en bij monde van onderzoekers werkzaam in het veld, in plaats van te schermen met autoriteitsargumenten en psychosociologische theorieën, die weliswaar iets zeggen over hoe mensen soms angstig kunnen reageren, maar niets over de biologische effecten van elektromagnetische straling.

In weerwil van wat er allemaal beweerd en gesuggereerd wordt, is het een onmiskenbaar feit dat letterlijk honderden studies aanwijzingen voor schadelijke effecten vinden en dat tientallen onderzoekers in het veld hun bezorgdheid al hebben uitgesproken. Deze aanwijzingen hoeven niet te leiden tot angst, maar wel tot een rationele bezorgdheid en een rationele discussie over hoe we deze aanwijzingen kunnen interpreteren in het licht van de gelijkaardige aanwijzingen die er decennialang voor de schadelijkheid van bijvoorbeeld asbest en tabak waren vooraleer de definitieve bewijzen op tafel lagen.

Jan Allein is coördinator van 'Beperk de Straling'.

ONLINE
www.beperkdestraling.org